

ABITIN KÄYNNISTÄMINEN WINDOWS-TIETOKONEILLA

Abitti toimii suorittamalla tietokoneella omaa järjestelmäänsä Windowsin sijasta. Käytettävän tietokoneen on tuettava USB-muistista käynnistymistä. Joudut mahdollisesti muuttamaan koneen laiteasetuksia, jotta Abitin käyttö on mahdollista.

Testaa tietokoneesi toimivuus Abitin kanssa ajoissa ennen koetilannetta.

Windows-tietokoneen käynnistäminen USB-muistista

1. Tarkista tietokoneesi **laitekohtaiset ohjeet** USB-muistista käynnistämiseen.
 - Tietoa kannattaa etsiä tietokoneesi valmistajan nettisivuilta, ohjekirjasta tai muilta käyttäjiltä.
 - Etsi ohjeita verkosta hakusanoilla “usb käynnistys -laitteen malli-” tai englanniksi “usb boot -laitteen malli-”.
2. Sammuta tietokone.
 - Windows 10 -koneilla yritä suorittaa pakolliset Windows-päivitykset ennen koetilannetta.
 - Jotkut tietokoneet täytyy sammuttaa **Shift/Vaihto**-näppäin pohjassa tai painamalla virtapainiketta, jotta ne sulkeutuvat täydellisesti.
3. Kiinnitä koneeseen Abitin sisältävä USB-muisti.
 - Poikkeustapauksissa muisti täytyy kiinnittää tiettyyn paikkaan, esimerkiksi USB 2.0-porttiin (ei ss-merkintää).
4. Käynnistä tietokone virtapainikkeesta ja avaa käynnistysvalikko (**boot menu**).

- Valikon saa auki painamalla laitekohtaista näppäintä koneen käynnistyessä. Monessa tapauksessa näppäintä täytyy painella nopeasti heti virtapainikkeen jälkeen.
- Seuraavassa taulukossa listataan tarvittavat näppäimet useille kannettaville tietokoneille: <https://drive.google.com/file/d/1xmz5Z5zAizOXJHc--dM3SNVTorsFOk1s/view?usp=sharing> PDF, alkuperäinen lähde: <https://craftedflash.com>, 2015
- Paina konettasi vastaavaa **boot menu** -näppäintä tietokoneen käynnistyessä.

5. Valitse käynnistysvalikosta kiinnittämäsi USB-laite.

- Valinta tapahtuu yleensä nuolinäppäimillä ja enterillä tai numeronäppäimillä.
- USB-muistin nimi voi vaihdella laitteesta riippuen mutta se sisältää yleensä termit USB, USB-drive tai Generic Flash Disk.
- Valinnan jälkeen tietokone yrittää käynnistyä USB-muistista.

```

Boot mode is set to: LEGACY; Secure Boot: OFF

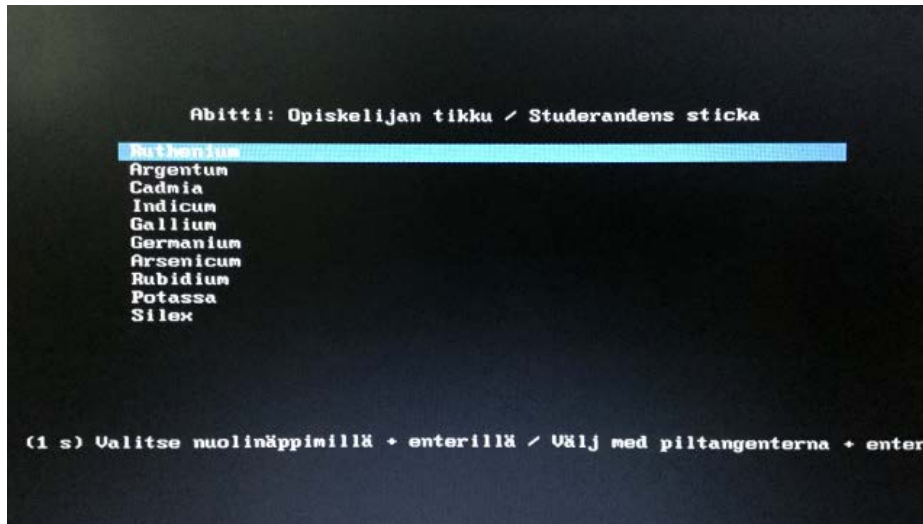
LEGACY BOOT:
  M.2 SATA SSD
  USB Storage Device
  Onboard NIC
UEFI BOOT:
  UEFI: USB DISK 3.0 ProPMAP, Partition 1
OTHER OPTIONS:
  BIOS Setup
  BIOS Flash Update
  Diagnostics
  Intel(R) Management Engine BIOS Extension (MEBx)
  Change Boot Mode Settings

```

Dell Latitude 5480: käynnistysvalikko (F12 käynnistäessä) ja muistin valinta

6. Koneen käynnistyessä USB-muistista näet valikon josta voit valita käytettävän version abitista. **Käytä oletuksena ylintä vaihtoehtoa.**

- Jos kyseinen vaihtoehto toimii puutteellisesti käynnistä tietokone uudelleen ja kokeile seuraavaa vaihtoehtoa.

Digabios-version valinta

Valinnan jälkeen kone avaa abitin ja pääset sen käyttöliittymään.

Jos kone ei käynnisty muistin valitsemisen jälkeen etkä näe edellistä valikkoa on mahdollista, että muisti on kirjoitettu väärin. **Pidä toinen muistitikku varalla jos mahdollista.**

Jos edelliset askeleet eivät toimineet eikä tietokone ei anna sinun valita USB-muistia käynnistyslevynä joudut luultavasti muuttamaan koneen laiteasetuksia.

Laiteasetusten muuttaminen

Varmuuskopioi tietokoneesi ennen laiteasetusten muuttamista mahdollisten virheiden varalta.

Avaa laiteohjelmiston asetukset painamalla tiettyä näppäintä koneen käynnistyessä. Edellisessä taulukossa tähän viitataan nimellä UEFI/BIOS -key. Useilla koneilla tämä on **ESC, F2, F12** tai **Delete** -näppäin.

Joissakin uudemmissa Windows 8 & 10:lle suunnitelluissa tietokoneissa asetuksiin pääsee käsiksi Windowsin kautta. Tässä tapauksessa valitse **Käynnistä**-valikosta **Vaihto/Shift**-näppäin pohjassa **Käynnistä uudelleen**. Seuraavista valikoista valitaan **Vianmääritys, Lisäasetukset** ja **UEFI-laiteohjelmiston asetukset**. Tietokone käynnistyy uudestaan avaten asetukset.

Katso tarkempia tietoja tietokoneesi laitekohtaisista ohjeista valmistajalta. Tarvittavat muutokset ja asetusten nimet voivat vaihdella suuresti laitteesta riippuen.

Laiteohjelmiston asetuksista ota seuraavat asetukset pois käytöstä: **Secure Boot** ja **Fast Boot**. Laita päälle **Boot Menu** ja **USB-boot support**. Käynnistykseen liittyvät asetukset ovat yleensä **Boot/Boot options**-alavalikossa

- Jos käynnistysvalikkoa ei ole olemassa joudut vaihtamaan USB-muistin oletuskäynnistyslaitteeksi. Tämä onnistuu siirtämällä laite ylimmäksi käynnistysjärjestysvalikossa.

- Jos et saa USB-muistista käynnistämistä toimimaan yleensä oletuksena olevassa **UEFI**-tilassa voit harkita mahdollisten **Legacy BIOS**-asetuksien päälle laittamista.

Palauta muuttamasi laiteasetukset käytön jälkeen, jos kone oli lainassa tai oman tarpeen mukaan. Esimerkiksi Secure Boot ja UEFI-tila parantavat koneen tietoturvaa.

Huomioita abitin käytöstä kokeen suorittajana

- Pyydä tarvittaessa tuttavilta tai oppilaitokselta lainakonetta kokeiden suorittamista varten.
- Jos oheislaitteissa (mm. kuulokeliitäntä, verkkoliitäntä) on yhteensopivuusongelmia Abitin kanssa, voit käyttää USB-liitännäisiä laitteita korvaamaan toimintoja. Abitti-sivustolle päivitetään listaa testatuista laitteista: <https://www.abitti.fi/fi/ohjeet/testatut-lisalaitteet/>
- Ylioppilastutkintolaitos ja oppilaitos eivät vastaa mahdollisista abitin aiheuttamista ongelmista käyttämillesi IT-laitteille. Lue lisää Abittin käyttöehdoista kokeen suorittajana: <https://www.abitti.fi/kayttoehdot/loppukayttajan-kayttoikeussopimus-kokeen-suorittaja/>